

Huvudman

Malmö kommun
grundskola@malmo.se

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Johannesskolan i Malmö kommun.

Beslut

Skolinspektionen avslutar ärendet.

Beslutet får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen (2010:800) inte överklagas.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån uppgifter om eventuella missförhållanden den 7 december 2022 inlett en tillsyn av Johannesskolan i Malmö kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Johannesskolan följer gällande bestämmelser om extra anpassningar och särskilt stöd samt trygghet och studiero.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, lärare och personal i den särskilda undervisningsgruppen Vintergatan, personal i elevhälsan, biträdande rektorer och rektorn, samt genom lektionsbesök mellan den 12-14 april 2023. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat skolans plan mot kränkande behandling, skolans ordningsregler, samt nio stycken slumpvist utvalda åtgärdsprogram som upprättats för elever i årskurs 1-9. Kompletterande uppgifter från rektor har inhämtats per telefon den 26 maj 2023. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Extra anpassningar och särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Extra anpassningar

Elever uppger i intervju att den som tycker att det är svårt i skolan kan få stöd under lektionerna, till exempel att läraren ger extra förklaringar eller sitter med eleven för att ge hjälp. Elever berättar att stöd även ges utanför klassrummet i form av lästräning med extralärare, att det finns läxhjälp och studiestöd efter skoltid som är frivilligt för elever att delta i och lovskola under de flesta lov. Elever berättar att en del elever har en särskild placering i klassrummet och att det finns hjälpmedel som elever får använda under lektioner i form av bland annat stressbollar och särskilda gummikuddar att sitta på. Elever berättar att lärarna pratar med eleverna om vad de tycker är svårt i skolan, och att det varje termin hålls utvecklingssamtal där man pratar om vad eleven behöver hjälp med och vad eleven är bra på.

Lärare samt rektorn uppger i intervju att skolan arbetar med extra anpassningar dels på grupp- och skolnivå inom ramen för arbetet med att skapa en tillgänglig lärmiljö samt inom ramen för ledning och stimulans, dels på individuell nivå. Lärare och rektorn berättar att de anpassningar som görs på grupp- och skolnivå bland annat är fasta placeringar i klassrummet, fast lektionsstruktur, bildstöd, samverkan med fritidspersonal (att fritidspedagoger finns som en extra resurs i klassrummen), uppdelning i halvklass samt extra bemanning i vissa klasser/ämnen vid behov. Extra anpassningar som används på individnivå är bland annat hörselkåpor, individuella uppgifter och instruktioner, individuella scheman, anpassat material, stöd att komma igång med uppgifter, möjlighet till avskärmning, lästräning i läsgrupper, samt extra stimulans till elever som har hög måluppfyllnad till exempel i form av språkstimulans.

Lärare uppger i intervju att det på skolan finns ett system med klassamtal, där mentorerna i varje årskurs var fjärde vecka samlas med biträdande rektor, specialpedagog, elevkoordinator, kurator och eventuellt ytterligare kompetenser på skolan för att diskutera elevernas måluppfyllelse, stödbehov och anpassningar. På klassamtalen beslutar man om vilka extra anpassningarna som ska sättas in och utvärderar och justerar de extra anpassningarna vid behov. De veckor som årskursen inte har klassamtal samverkar lärarna klassvis och följer upp hur det går för eleverna samt hur de extra anpassningarna fungerar, som ett underlag inför klassamtalen. Elevhälsans representanter bekräftar att flera av elevhälsans kompetenser involveras i arbetet med extra anpassningar genom klassamtalen, samt berättar på liknande sätt att det är vid dessa samtal som extra anpassningar diskuteras, utvärderas och justeras. Biträdande rektorer bekräftar vad lärare och elevhälsans representanter berättat om hur arbetet med extra anpassningar bedrivs på skolan och tillägger bland annat att det nuvarande arbets sättet med klassamtal infördes för fyra år sedan, och att det lett till att skolan numera kan fånga upp elever vars stödbehov tidigare inte framträdde så väl. Skolan använder ett digitalt system som gör det visuellt tydligt vilka elever som riskerar att inte nå målen och vilka behov av anpassningar som finns i en viss elevgrupp. När man har sett att flera elever behöver samma extra anpassningar har vissa extra anpassningar kunnat föras över till gruppnivå och det skolutvecklande arbetet med ledning och stimulans. I systemet

syns även om en elev riskerar att inte nå målen trots att extra anpassningar satts in.

Rektorn bekräftar vad övriga intervjuade har uppgett om hur arbetet med att sätta in, utvärdera och justera extra anpassningar bedrivs på skolan. Rektorn uppger att han är involverad i arbetet med extra anpassningar på olika sätt, bland annat genom att tala med elever i vardagen om hur de uppfattar de extra anpassningar de har. Varje halvår följer rektorn upp varje enskild elevs kunskapsutveckling i skolans digitala system, och kan utifrån detta själv välja att lyfta ett elevärende vidare även om eleven inte kommit upp i något annat sammanhang. Rektorn uppger att en viktig del i att förebygga låga kunskapsresultat är att arbeta för att behålla elever, så att skolan kan följa elevernas kunskapsutveckling genom hela grundskolan och ha möjlighet att ge dem rätt anpassningar över tid.

Anmälan till rektor att en elev kan vara i behov av särskilt stöd

Lärare och elevhälsans representanter uppger i intervju att om det framkommer att en lärare befärad att en elev trots extra anpassningar riskerar att inte nå målen för utbildningen så tas ärendet vidare från klassamtalen till elevhälsoteamet, som har möte varje vecka. Vid mötet deltar elevhälsans kompetenser samt rektor och biträdande rektorer. Rektorn får information om elevens problematik i samband med att ärendet lyfts till elevhälsoteamet. Elevhälsans representanter tillägger att det finns flera vägar för ett elevärende att lyftas till elevhälsan. På fråga om hur lång tid det kan ta innan ett elevärende når elevhälsoteamets möten, från det att det befäras att extra anpassningar inte är tillräckliga, uppger elevhälsans representanter att ambitionen är att det ska ske skyndsamt. Klassamtal hålls var fjärde vecka för respektive årskurs, och de extra anpassningarna behöver testas i alla fall under en sådan fyraveckorscykel för att man ska kunna se vilken effekt de har. Lärare uppger att beroende på elevens behov eller typ av problematik kan det ta olika lång tid innan ett ärende lyfts från klassamtalen till elevhälsoteamet men att det kan gå snabbt när det behövs. Ofta behövs minst två klassamtal då man diskuterar elevens kunskaper och följer upp och utvärderar de extra anpassningar eleven fått, innan ett ärende tas vidare. Både lärare och elevhälsans representanter uppger att om det står klart att eleven har ett större behov av stöd än vad extra anpassningar kan tillgodose så kan elevens ärende lyftas till elevhälsoteamet omedelbart, utan att först behandlas på ett klassamtal.

Biträdande rektorer och rektorn bekräftar vad lärare och elevhälsans representanter berättat gällande hur elevärenden lyfts till elevhälsoteamet, samt att det är då som informationen om eleven når rektorn. De biträdande rektorerna tillägger att informationen som dokumenterats vid klassamtalen följer med upp till elevhälsoteamets möten, och att även informationen från dessa möten dokumenteras. Rektorn tillägger att även rektorn kan lyfta ärenden till elevhälsoteamets möten, om det vid rektorns uppföljning av enskilda elevers kunskapsutveckling i skolans digitala system skulle framkomma något som rektorn reagerar på.

Utredning av en elevs behov av särskilt stöd

Lärare, elevhälsorepresentanter och biträdande rektorer uppger i intervju att efter att signalen om att en elev befaras att inte nå målen för utbildningen lyfts till elevhälsoteamet inleds en utredning av elevens behov av särskilt stöd. En utredning av elevens stödbehov kan även inledas om eleven uppvisar andra svårigheter i skolan, såsom sociala svårigheter, hög frånvaro eller problematik rörande hemmiljön. Det är rektorn som beslutar att en utredning ska inledas och en specialpedagog som ansvarar för genomförandet av utredningen. Specialpedagogen kan i sin tur ta hjälp av lärare eller andra kompetenser i elevhälsan för att genomföra vissa delar av utredningen. Rektorn bekräftar i intervju att det är på detta sätt som utredningar inleds och genomförs på skolan.

Elevhälsans representanter, biträdande rektorer och rektorn berättar vidare att en utredning av en elevs behov av särskilt stöd alltid föregås av diskussioner i elevhälsoteamet, där utredningens syfte och inriktning samt tillvägagångssättet för utredningen behandlas. En sådan diskussion kan leda till att man beslutar att även annan problematik hos eleven ska utredas, eller att kontakt behöver tas med externa aktörer såsom socialtjänsten. Enligt rektorn leder detta arbetssätt till att utredningarna av elevers behov särskilt stöd blir mer träffsäkra.

Åtgärdsprogram

Lärare, elevhälsans representanter, biträdande rektorer och rektorn uppger i intervju att det är rektorn som efter utredning fattar beslut om att upprätta eller att inte upprätta åtgärdsprogram för eleven. De åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av inför skolbesöket har dock i samtliga fall undertecknats av någon av de biträdande rektorerna. Biträdande rektorer och rektorn förklarar att de biträdande rektorerna har fått delegation att fatta beslut om åtgärdsprogram i de fall delegation är möjlig, men att rektorn är den som fattar beslut om åtgärdsprogram i de fall delegation inte är tillåtet. Lärare och biträdande rektorer berättar att ett beslut om att upprätta eller inte upprätta åtgärdsprogram för en elev skickas hem till elev och vårdnadshavare, och att det i båda fall framgår av beslutet hur vårdnadshavare går tillväga för att överklaga beslutet.

Lärare, elevhälsans representanter, biträdande rektorer och rektorn uppger i intervju att åtgärdsprogrammen utarbetas av specialpedagogerna, i dialog med skolläring och professionerna i elevhälsoteamet. Elever och vårdnadshavare ges möjlighet att delta vid utarbetandet av åtgärdsprogram och informeras alltid om innehållet. Enligt elevhälsans representanter kan särskilt stöd till exempel ges i form av att eleven får en egen resurs, ges stöd av speciallärare utanför klassrummet under en viss tid eller att eleven placeras i skolans särskilda undervisningsgrupp. De biträdande rektorerna uppger att den vanligaste formen av särskilt stöd på skolan är enskilt stöd inom ramen för den vanliga undervisningen under del av dagen. Detta överensstämmer med vad rektorn uppgett i sitt skriftliga yttrande till Skolinspektionen inför skolbesöket.

Mot bakgrund av att flera av de åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av inför skolbesöket innehåller beslut om att särskilt stöd ska ges i form av enskilt stöd *utanför* klassrummet under del av skoldagen, och att samtliga beslut undertecknats av någon av de biträdande rektorerna, ställer Skolinspektionens utredare frågor till elevhälsans representanter och skolledningen om hur skolan i sina åtgärdsprogram skiljer mellan "enskilt stöd" som ges utanför klassrummet och "enskild undervisning" enligt skollagen. Elevhälsans representanter uppger att det handlar om enskilt stöd och inte enskild undervisning i de fall de har på skolan. Biträdande rektorer uppger att de är medvetna om att rektorn inte kan delegera sin beslutsrätt gällande vissa beslut om särskilt stöd, och anger att det kan vara omfattningen av insatsen som avgör om termen "enskilt stöd" eller "enskild undervisning" används i ett åtgärdsprogram. Om omfattningen exempelvis skulle vara enskilt stöd under en hel skoldag så skulle termen "enskild undervisning" användas, och rektorn hade då varit den som fattat beslut om åtgärdsprogram. Enskilt stöd kan vara att en elev är med på gemensamma genomgångar och sedan har möjlighet att sitta avskilt med stöd i form av en-till-en-undervisning, och att detta är en stödinsats som kan ges utifrån elevens dagsform. Rektorn uppger att skolledningen vet skillnaden mellan begreppen "enskilt stöd" och "enskild undervisning", men att det kan finnas behov av att förtydliga terminologin och skillnaden mellan begreppen för övrig personal.

Lärare och personal i den särskilda undervisningsgruppen, Vintergatan, uppger i intervju att den särskilda undervisningsgruppen på skolan är utformad för elever med autism och att placeringen av elever i gruppen styrs centralt. På fråga om hur skolan tillgodoser stödbehovet hos elever som har behov av att undervisas i ett mindre sammanhang men som inte har en autismdiagnos/placering i Vintergatan uppger lärare och elevhälsans representanter att stöd ges utifrån elevens behov, och att en sådan situation kan lösas genom att eleven ges stöd i mindre grupp eller enskilt. Lärare uppger att en elev till exempel kan få ett eget schema så att hen följer klassen i vissa delar men ges undervisning med en pedagog på egen hand i andra delar. Rektorn uppger att det stämmer att det finns en flexibilitet för elever som inte är placerade i Vintergatan men som har behov av undervisning utanför det vanliga klassrummet, men att det inte finns någon ytterligare särskild undervisningsgrupp på skolan. Rektorn förklarar att det i nuläget är svårt att se vilka elever som skulle gå i en särskild undervisningsgrupp och vad de behöver i en sådan grupp som de inte kan få på annat sätt. Rektorn lyfter att stabila förhållanden i den ordinarie undervisningen kan gynna elever bättre, och att man på skolan har en inkluderande tanke med tydliga ramar och tydliga uppdrag för de vuxna runt eleverna, med specialpedagogisk handledning och stöd till personalen i det som är utmanande.

Lärare och elevhälsans representanter uppger i intervju att distansundervisning inte används som en form av särskilt stöd på skolan.

Uppföljning och utvärdering av åtgärdsprogram

Lärare uppger att uppföljning av huruvida åtgärderna i åtgärdsprogrammen genomförs sker i det dagliga arbetet, och att detta tas vidare till klassamtalen som sker var fjärde vecka. Där följer personalen upp om beslutade åtgärder har satts in

och om de ger effekt. Om insatta åtgärder inte fungerar diskuteras saken vidare med specialpedagog och skolledning. Åtgärdsprogrammen utvärderas kontinuerligt tillsammans med specialpedagog. Även elever och vårdnadshavare inkluderas i utvärderingen av åtgärderna. Lärare uppger att elever ges stöd i enlighet med åtgärdsprogrammen samt att åtgärderna i åtgärdsprogrammen motsvarar elevernas stödbehov. Elevhälsans representanter uppger att uppföljning av åtgärdsprogrammen sker löpande, och att elevkoordinatorer och kurator är involverade från elevhälsans sida. Utvärdering sker enligt det datum som bestämts i åtgärdsprogrammet. Elever och vårdnadshavare involveras i utvärderingen, och i högstadiet sker ett nära samarbete med elever och vårdnadshavare där eleverna ofta själva kan berätta hur de tycker att de insatta åtgärderna fungerar. Biträdande rektorer och rektorn uppger att åtgärdsprogrammen följs upp och utvärderas utifrån de datum som anges i respektive åtgärdsprogram. Tiden för utvärdering kan variera beroende på elevens behov, men brukar vara ungefär var sjätte vecka.

Studiehandledning på modersmålet

Elever, lärare, elevhälsans representanter, biträdande rektorer och rektorn uppger att elever som behöver det ges studiehandledning på sitt modersmål. Lärare berättar att det går snabbt att upptäcka behov av studiehandledning bland eleverna och att elever som har varit i Sverige i mindre än fyra år alltid har rätt till studiehandledning på modersmålet. Biträdande rektorer uppger att Malmö kommun är snabba på att hitta de studiehandledare som behövs. Lärare berättar att de har en träff med alla studiehandledare i början av läsåret, att studiehandledarna bjuds in i skolans digitala system och att lärare även har mejlkontakt med studiehandledarna. Elevhälsans representanter uppger att det numera är elevhälsan som har det övergripande ansvaret för studiehandledningen på skolan: att identifiera de elever som behöver studiehandledning, att se till att studiehandledarna har det stöd de behöver i sitt arbete samt att vid behov fungera som en brygga mellan lärare och studiehandledare.

Rättslig reglering

Av 3 kap. 5 § skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt.

Av 3 kap. 7 § skollagen framgår bland annat att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller

kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt.

Av 3 kap. 8 § skollagen framgår att särskilt stöd får ges istället för den undervisning eleven annars skulle ha deltagit i eller som komplement till denna. Det särskilda stödet ska ges inom den elevgrupp som eleven tillhör om inte annat följer av denna lag eller annan författning.

Av 3 kap. 9 § skollagen framgår bland annat att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 §, i form av distansundervisning och annan undervisning enligt 11 a §, eller i form av anpassad studiegång enligt 12 § får rektorn inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan. Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Enligt 3 kap. 10 § skollagen ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att uppfylla de betygs-kriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas.

Av 3 kap. 11 § skollagen framgår att rektor får besluta att särskilt stöd ska ges enskilt eller i en annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till, om det finns särskilda skäl.

Av 3 kap. 11 a § skollagen framgår att ett beslut om åtgärdsprogram får innebära att särskilt stöd ska ges i form av distansundervisning och annan undervisning enligt 22 kap. skollagen, om kraven i 22 kap. 5 eller 7 §§ är uppfyllda. Ett sådant beslut får avse högst en termin åt gången.

Av 3 kap. 12 § skollagen framgår att om det särskilda stödet för en elev inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut om särskilt stöd innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång). Den anpassade studiegången ska utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till

gymnasieskolans nationella program. Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen.

Av 22 kap. 5 § skollagen framgår att distansundervisning får användas som särskilt stöd enligt 3 kap. 11 a § för en elev som inte kan delta i den ordinarie undervisningen på grund av en dokumenterad medicinsk, psykisk eller social problematik, om alla andra möjligheter till särskilt stöd är uttömda eller bedöms olämpliga och om elevens vårdnadshavare medger att sådan undervisning används. I lågstadiet får dock sådan undervisning användas som särskilt stöd endast om det finns synnerliga skäl.

Enligt 22 kap. 6 § skollagen får distansundervisning enligt 5 § endast användas i ämnena engelska, matematik, moderna språk, modersmål, naturorienterande ämnen (biologi, fysik och kemi), samhällsorienterande ämnen (geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap), samiska, svenska, svenska som andraspråk, teckenspråk, och teknik.

Av 22 kap. 9 § framgår bland annat att distansundervisning endast får utföras av en huvudman inom skolväsendet som efter ansökan hos Skolinspektionen har godkänts som utförare av utbildning där distansundervisning används.

Av 28 kap. 16 § skollagen framgår att beslut i fråga om åtgärdsprogram enligt 3 kap. 9 §, beslut om särskilt stöd i en särskild undervisningsgrupp eller enskilt enligt 3 kap. 11 §, samt beslut om anpassad studiegång enligt 3 kap. 12 § får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd.

I 29 kap. 10 och 11 §§ skollagen stadgas vilka av förvaltningslagens (2017:900) bestämmelser som är tillämpliga vid myndighetsutövning enligt skollagen hos offentliga och enskilda huvudmän. Det gäller bl.a. krav på partsinsyn, utredning, kommunikation, dokumentation och motivering av beslut. De beslut som kan överklagas enligt skollagens 28 kap. omfattas av förvaltningslagens bestämmelser om överklagande.

Av 33 § förvaltningslagen framgår bland annat att en myndighet som meddelar ett beslut i ett ärende så snart som möjligt ska underrätta den som är part om det fullständiga innehållet i beslutet, om det inte är uppenbart obehövt. Om parten får överklaga beslutet ska han eller hon även underrättas om hur överklagande går till. En sådan underrättelse ska innehålla information om vilka krav som ställs på överklagandets form och innehåll och vad som gäller i fråga om ingivande och överklagandetid. Myndigheten bestämmer hur underrättelsen ska ske. En underrättelse ska dock alltid vara skriftlig om en part begär det.

Av 5 kap. 4 § skolförordningen framgår bland annat att en elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav. Ärendet avslutas därför i den del som rör skolans arbete med extra anpassningar och särskilt stöd.

Trygghet och studiero

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Förebyggande arbete för att skapa trygghet

Elever uppger i intervju att de mestadels trivs i skolan och känner sig trygga där. Elever i de lägre årskurserna berättar att de inte alltid känner sig trygga och att det på rasterna kan komma fram äldre elever som bråkar eller säger fula ord. Eleverna berättar att det finns rastvakter ute på rasterna som håller uppsikt och att läraren alltid frågar efter rasten hur eleverna haft det. Elever i mellanstadiet berättar att de känner sig trygga på skolan men att det kan kännas otryggt i de delar av skolan som hör till högstadiet, att det ibland blir bråk på rasterna och att det finns rastvakter ute som man kan hämta om något händer. Elever i högstadiet uppger att de känner sig trygga och att det inte finns något som gör att det känns otryggt i skolan. Elever uppger att de regelbundet får fylla i enkäter om hur de har det i skolan, att läraren ibland frågar eleverna hur de har det och att lärarna är bra och bryr sig om eleverna. På fråga om eleverna känner till skolans plan mot kränkande behandling svarar ingen av de intervjuade eleverna att de känner till någon sådan plan. På fråga om eleverna känner igen de aktiviteter och åtgärder som den nuvarande planen mot kränkande behandling anger, till exempel planerade rastaktiviteter för de yngre eleverna, inrättande av elevkoordinatorer för alla stadier och inrättandet av ett elevkafé för de äldre eleverna, uppger samtliga elever att de känner igen aktiviteterna. Elever uppger bland annat att det är bra med rastaktiviteterna och att de gör att det blir mindre mobbing. De berättar att elevkoordinatorerna rör sig bland eleverna och håller uppsikt, hjälper elever att känna sig trygga samt pratar med eleverna om trygghet. Elever berättar att de har varit med och gett förslag på rastaktiviteter genom elevrådet, och att det ursprungligen var från elevrådet som förslaget om att inrätta ett elevkafé kom.

Lärare uppger att de uppfattar tryggheten bland eleverna som god. Lärare uppger att skolan tar reda på hur elever uppfattar tryggheten genom regelbundna enkätundersökningar, genom att prata om trygghet med eleverna på klassnivå och genom att fånga upp problematik i vardagen. Även elevhearingar genomförs för att utvärdera de insatser som genomförts. Resultaten från undersökningarna återkopplas till personalen, och utifrån vad som framkommer beslutar skolledningen vilka åtgärder som ska genomföras, till exempel att det ska finnas rastaktiviteter för de yngre barnen och synliga rastvärdar på rasterna, att specifika insatser genomförs med skolans elevkoordinatorer eller att åtgärder vidtas för att förhindra att vissa utrymmen upplevs som otrygga. Lärare uppger att planen mot kränkande behandling är en del av det förebyggande arbetet, och att åtgärderna i planen mot kränkande behandling är valda utifrån det som undersökningarna har visat. Lärare

uppgger att de kunnat se positiva effekter av de åtgärder som satts in: att rastaktiviteter fått en positiv inverkan både bland yngre och äldre elever, att man ser mindre konflikter mellan elever, och att det skett en positiv förändring avseende hur man betar sig och bemöter varandra i skolan. Lärare uppgger att det åtgärdande arbetet blivit mer förebyggande, och att man på skolan fortsätter att utvärdera och utveckla det arbete som bedrivits.

Lärare och personal i den särskilda undervisningsgruppen, Vintergatan, uppgger att eleverna i den särskilda undervisningsgruppen inkluderas i det förebyggande arbetet för trygghet. Personalen bedriver ett värdegrundsarbete med eleverna där man pratar om hur man ska vara mot varandra och hur man ska arbeta mot mobbning. Personalen försöker att koppla värdegrundsarbetet till elevernas vardag, så att man vid konflikter kan hänvisa till det arbete som gjorts. Eleverna besvarar samma enkäter och omfattas av samma plan mot kränkande behandling som resten av skolan, men har exempelvis egna rastaktiviteter och deltar inte i elevrådet. Det kan vara svårt för eleverna att fylla i enkäterna, och därför pratar man istället med eleverna och uppmuntrar även elevernas vårdnadshavare att informera personalen om vad eleverna tycker om skolan. Varje morgon genomförs en morgonsamling med eleverna där de får uttrycka hur de vill ha det och berätta hur de ser på sin skoldag, och där pratar man om hur eleverna ska vara mot varandra och mot lärarna.

Elevhälsans representanter uppgger att elevhälsoteamet involveras i det förebyggande trygghetsarbetet genom att analysera skolans kränkings- och incidentrapporter, och utifrån detta komma med förslag på hur värdegrundsarbetet kan utvecklas och vilka insatser som kan genomföras, till exempel inrättande av samtalsgrupper, förebyggande övningar och handledning av personal i konflikthantering. Vidare arbetar elevkoordinatorerna förebyggande genom att vara ute i verksamheten och arbeta relationsskapande med eleverna. Elevhälsans representanter bekräftar vad elever och lärare berättat om att skolan får information om hur eleverna upplever tryggheten genom enkäter, elevhearing och dagliga samtal, och tillägger att trygghetsvandringar också ger information om detta. Elevhälsans representanter bekräftar att informationsinhämtningen är en del av det förebyggande trygghetsarbetet samt utgör underlag för skolans plan mot kränkande behandling. Elevhälsans representanter uppgger att resultatet från undersökningarna diskuteras i elevhälsoteamet och i lärarkollegiet och att beslut om åtgärder därefter fattas av skolledningen. Själva planen mot kränkande behandling tas fram av rektorn och kuratorn. Eleverna involveras i arbetet med planen mot kränkande behandling genom elevhearingen, som fungerar som en uppföljning av de enkäter som genomförts i början av terminen och blir underlag i framtagandet av nästkommande plan mot kränkande behandling.

Biträdande rektorer och rektorn bekräftar vad elever, lärare och elevhälsans representanter uppgett angående hur det förebyggande arbetet för trygghet bedrivs på skolan och uppgger att de upplever att tryggheten bland eleverna förbättrats under de senaste åren. Rektorn uppgger att det skett en positiv utveckling beträffande tryggheten sedan han tillträdde för fyra år sedan, med färre incidenter bland eleverna så att skolan numera kan arbeta mer förebyggande och mindre åtgärdande

avseende trygghet. Biträdande rektorer berättar att ledningsgruppens arbete med trygghetsskapande åtgärder sker kontinuerligt, genom att man lyfter det som inkommer och diskuterar hur ärenden ska hanteras. Biträdande rektorer uppger att ledningsgruppens förslag på åtgärder presenteras för arbetslagen och även för eleverna, till exempel via elevrådet där elever får ge förslag på hur åtgärder ska utformas och utvärdera insatta åtgärder, men att skolan kan behöva påminna eleverna om inflytandet de har eftersom eleverna inte alltid ser detta. Biträdande rektorer och rektorn bekräftar att planen mot kränkande behandling tas fram av ledningsgruppen tillsammans med kompetenser från elevhälsan, och de biträdande rektorerna tillägger att åtgärderna följs upp och deras effekter utvärderas inom ramen för skolans systematiska kvalitetsarbete. Utvärderingen sker genom de enkäter som genomförs på huvudmanna-, skol- och klassnivå och genom elevhearing där elever ges möjlighet att ge mer fördjupande svar. Lärarna utvärderar sin egen undervisning, och denna utvärdering använder sig skolledningen också av.

Biträdande rektorer och rektorn uppger att de har getts goda förutsättningar att bedriva ett förebyggande arbete för trygghet och studiero. Huvudmannen ser till att skolan får de resurser som behövs och skolan fördelar numera resurserna på ett mer effektivt vis, bland annat genom att tillvarata kompetensen hos fritidspedagogerna på ett bättre sätt. Även lärare uppger att de uppfattar att skolledningen får tillräckligt stöd och tillräckliga resurser från huvudmannen att bedriva ett förebyggande trygghetsarbete på skolan.

Förebyggande arbete för att skapa studiero

Elever uppger i intervju att det ibland är stökigt på lektionerna, att elever pratar med varandra och att det då kan vara svårt att höra vad läraren säger. Elever i lågstadiet berättar att lärare säger till de elever som stör arbetsron men att elever inte alltid lyssnar och att det kan leda till att elever skickas ut ur klassrummet. Eleverna berättar att lärarna pratar med eleverna om studiero ofta, i vissa klasser varje dag. Elever i mellanstadiet berättar att studieron i klassen varierar beroende på vilken lärare de har, och att det finns elever som inte bryr sig om lärares tillsägelser. Elever i mellanstadiet berättar att flera elever använder sin dator till att spela spel under lektionerna, och fortsätter trots att läraren säger till. Eleverna säger att det stör och tar tid från lektionen att läraren måste säga till flera gånger och att det ibland resulterar i att läraren tar datorn från eleven som spelar. Elever i högstadiet uppger att det oftast är lugnt på lektionerna men att studieron kan variera beroende på vilken lärare de har och tid på dagen. Om elever pratar räcker det oftast med en tillsägelse från läraren för att det ska bli tyst. Under vissa lektioner kan det dock vara stökigt och det kan uppstå konflikter mellan lärare och elever när elever pratar med varandra. På dessa lektioner kan det bli så oroligt att läraren inte hinner gå igenom alla moment under lektionen, vilket gör det svårt att lära sig, eller att läraren släpper klassen innan lektionen är slut. Dessa problem har eleverna lyft med rektorn vilket lett till att det satts in extra bemanning under vissa lektioner.

Lärare och biträdande rektorer uppger att studieron överlag är god, men att den kan variera och vara sämre i vissa fall. Även rektorn uppger att studieron varierar och att det kan handla om läraren och hur hen förhåller sig till det som bestämts.

Lärare i mellanstadiet uppger att årskurs fyra är en årskurs där man arbetar mycket med studieron, och att det ofta kan ta ett tag att etablera lugn i en årskurs efter stadiemyte. Lärare, biträdande rektorer och rektorn uppger att skolan arbetar förebyggande för studiero vid stadiemyte genom bland annat tydliga överlämningar mellan stadier, att lärare följer med klassen över stadier samt att elevhälsan är organiserad så att specialpedagogerna arbetar stadieövergripande vilket gör att kunskapen om elevernas behov följer med i det nya stadiet. Lärare och elevhälsans representanter uppger att det bedrivs ett förebyggande arbete för studiero genom att man arbetar med gemensamma rutiner och strukturer på skolan, bland annat genom kooperativt lärande, tillgänglig lärmiljö och språkutvecklande arbete. Elevhälsans representanter uppger att elevhälsan involveras i detta arbete bland annat genom att ge råd och stöd till lärare, verka för att alla lärare arbetar på samma sätt och se till att auskultationer genomförs av förstelärare och specialpedagoger. Biträdande rektorer uppger att arbetet med tillgänglig lärmiljö, bland annat att man har gemensam lektionsstruktur, fasta placeringar och bildstödsmodell, har bidragit till ökad studiero på skolan. Andra åtgärder som bidragit till förbättrad studiero är enligt de biträdande rektorerna samverkan med fritids i de lägre årskurserna, där fritidspersonal är aktiva i klassrummen och arbetar parallellt med läraren, samt att man nu har fokus på lärande och prioriterar lärarkompetens i personalstyrkan. Rektorn och biträdande rektorer uppger att skolan kan sätta in handledning från förstelärare eller specialpedagog för de lärare som behöver, och kan arbeta med fördelning av personal eller dubbelbemanning för att få bättre studiero i de klasser där den inte är tillfredsställande.

Beträffande att elever använder datorer till annat än skolarbete under lektionstid uppger lärare att det är svårt att kontrollera att elever inte har andra sidor öppna på sina datorer, men att detta är något man arbetar med. Om man är flera vuxna i klassrummet kan en vuxen stå längst bak för att se om eleverna arbetar med skoluppgifter. Rektorn uppger att han ser datoranvändning under lektionerna som något eleverna ska klara av, och att det behövs ett värdegrundsarbete gällande det som inte fungerar.

Vid Skolinspektionens tillsynsbesök genomfördes besök i verksamheten inklusive lektionsbesök. Under lektionsbesöken framkom i flera fall exempel på gemensam lektionsstruktur, bildstöd och extra bemanning eller samverkande fritidspersonal i klassrummen. Vid flera av de besökta lektionerna var ljudvolymen stundvis hög då flera elever pratade med varandra eller rörde sig i klassrummet och inte hörsammade lärares tillsägelser om att vara tysta och/eller sätta sig på sina platser. I flera fall observerade Skolinspektionens utredare att elever använde datorer och mobiltelefoner till annat än skolarbete, och att detta inte upphörde trots lärares tillsägelser. Vid andra lektionsbesök var elever tysta och riktade sin uppmärksamhet mot tavlan och/eller koncentrerade sig på sina uppgifter.

Ordningsregler

Elever uppger att det finns ordningsregler på skolan, till exempel att man inte får ha godis i skolan och att man ska lämna ifrån sig sin mobil i början av dagen eller ha den i sin väska i ljudlöst läge. Elever berättar att de har mobilförbud på lektionerna

och att det innebär att mobiltelefoner inte får användas under lektionerna. Ordningsreglerna skickas hem till eleverna i början av terminen. Elever berättar att det inte är alla som följer ordningsreglerna och att lärare då kan säga till, eller ringa hem till föräldrarna om man bryter mot reglerna ofta. Elever berättar att de får ge förslag på ordningsregler vid klassråden som sedan tas vidare till elevrådet, men att det är rektor som beslutar om reglerna. Elever berättar att de även har specifika regler för vad som gäller i klassrummet, och att de får vara med och ge förslag på vilka klassreglerna ska vara.

Lärare, biträdande rektorer och rektorn bekräftar i intervju att det finns ordningsregler som gäller för hela skolan och som beslutas av rektorn. Eleverna medverkar i att ge förslag och tycka till om ordningsreglerna genom klassråd, och klassrådets synpunkter tas vidare till elevrådet. Det finns därutöver klassrumsregler som baseras på de skolövergripande ordningsreglerna och utgör en konkretisering av dessa. Ordningsreglerna följs upp genom enkäter, elevhearing och elevsamtal i vardagen, och nya regler tas fram utifrån vad som framkommer där. Om elever bryter mot regler har skolan en åtgärdstrappa som tillämpas.

Beträffande mobiltelefoner uppger lärare att mobiltelefoner samlas in i början av lektionen. I högstadiet har man kommit överens med eleverna att det är frivilligt att lämna in sina telefoner, och att eleverna får ha kvar dessa så länge de inte stör. Lärare i högstadiet uppger att det inte är något problem med att elever stör undervisningen med mobiltelefonerna, eller inte lämnar ifrån sig dessa när man ber dem.

Mot bakgrund av att det i skolans ordningsregler anges att det är förbjudet att fotografera eller filma på skolan utan att först be om lov, och att en elev som bryter mot regeln kommer att tvingas att ta bort det som fotograferats eller filmats utan tillåtelse ställer Skolinspektionen frågor till elever, lärare och skolledning om vad som händer när en elev bryter mot den aktuella regeln. Elever uppger att det som händer är att lärare eller rektor uppmanar eller ber eleven ta bort bilden eller filmen. Lärare uppger att de inte tvingar någon att ta bort material från sin mobil och att det inte händer ofta att det blir något problem i detta hänseende. Biträdande rektorer uppger att det är en olycklig formulering i ordningsreglerna att det står att eleven "tvingas" ta bort materialet. Biträdande rektorer och rektorn uppger att skolledningen och personalen vet om att de inte kan tvinga elever att ta bort något från sina mobiltelefoner, och enligt rektorn är detta heller inte något som förekommer. Rektorn uppger att det ska stå att eleven "ombeds" att ta bort materialet och att han kommer att rätta till formuleringen. I telefonsamtal med rektorn den 26 maj 2023 uppger rektorn att ändringen kommer att ha införts inför början av nästa läsår.

Åtgärdande arbete för att skapa trygghet och studiero

Elever uppger i intervju att elever som bryter mot ordningsregler kan få en varning eller skickas ut ur klassrummet. Lärare uppger att skolan har en åtgärdstrappa som tillämpas om elever bryter mot skolans ordningsregler, där återkommande brott mot reglerna medför strängare åtgärder, och att man även använder skollagens bestämmelser om disciplinära åtgärder. Lärare uppger att vid allvarliga incidenter

gör personalen en skriftlig anmälan till rektorn och huvudmannen, och vårdnadshavare informeras.

Lärare, elevhälsans representanter, biträdande rektorer och rektorn uppger att om en elev vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarigare förseelse så genomförs en utredning. Lärare uppger att vårdnadshavare alltid kopplas in vid sådana utredningar, och att om en elev har blivit avstängd tar skolan fram en plan för hur eleven ska tas emot när hen kommer tillbaka. Elevhälsans representanter uppger att elevkoordinatorerna involveras i utredningen av ärenden där en elev vid upprepade tillfällen stört ordningen, uppträtt olämpligt eller gjort sig skyldig till en allvarigare förseelse. Dessa ärenden landar också ofta hos elevhälsoteamet, som tar ställning till om det finns annat som behöver utredas gällande eleven. Biträdande rektorer uppger att utredningarna i de flesta fall genomförs av elevkoordinatören, tillsammans med mentor och skolledning. Även vårdnadshavare får ge sin syn på saken, och dessa möten med vårdnadshavare protokollförs. Bland de disciplinära åtgärder som skolan kan vidta nämner biträdande rektorer skriftliga varningar, placering vid annan skolenhet samt avstängning, och uppger att det är rektorn som fattar dessa beslut. Rektorn bekräftar att elevers ordningsstörande eller olämpliga beteende samt allvarigare förseelser utreds utifrån de rapporter som skolledningen får in, samt att eleven ges möjlighet att ge sin syn på saken och att även vårdnadshavare kopplas in för samtal. Det finns möjlighet att koppla på andra utredningar, exempelvis utredning avseende en elevs stödbehov, och det initiativet tas i så fall av rektor.

Lärare uppger att om de av någon anledning känner oro för att en elev på skolan far illa tar de omedelbart tag i saken och skolan gör en anmälan till socialnämnden. Lärare kan få hjälp av rektorn och kuratorn att göra en anmälan, och frågan lyfts i sådana fall omedelbart till skolledningen eller elevhälsan. Elevhälsans representanter uppger att rektorn står som avsändare på alla orosanmälningar, att kuratorn hjälper till att formulera anmälan och att elevhälsan hjälper till i kontakter med vårdnadshavare. Biträdande rektorer och rektorn bekräftar att anmälningar till socialnämnden görs på det sätt som beskrivs, att rektorn eller biträdande rektorer står som avsändare på orosanmälningarna och att de kan skickas omedelbart beroende på ärendets natur.

Rättslig reglering

Av 4 kap. 13 § skollagen framgår bland annat att det vid varje skolenhet ska finnas ett eller flera forum för samråd med eleverna. Vid forumen ska frågor som är viktiga för enhetens verksamhet och som kan ha betydelse för eleverna behandlas.

Av 5 kap. 3 § andra stycket framgår att huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero.

Av 5 kap. 4 a § skollagen framgår att vid undervisning får endast sådan användning av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning förekomma

som sker enligt lärarens instruktioner i syfte att främja elevernas utveckling och lärande, eller som utgör extra anpassningar eller särskilt stöd enligt 3 kap., eller om det annars finns särskilda skäl.

Av 5 kap. 5 § skollagen framgår att det för varje skolenhet ska finnas ordningsregler som beslutas av rektorn. Ordningsreglerna och hur de följs ska regelbundet följas upp. Orsakerna till uppföljningens resultat ska analyseras. Ordningsreglerna ska utarbetas, följas upp och, vid behov, omarbetas under medverkan av eleverna.

Av 5 kap. 9 § skollagen framgår att om en elev vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarigare förseelse, ska rektorn se till att saken utreds. Samråd ska ske med elevens vårdnadshavare. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas.

Av 5 kap. 10 § skollagen framgår att rektorn, med utgångspunkt i vad som har framkommit vid en utredning enligt 9 § första stycket, ska se till att åtgärder genomförs för att få eleven att ändra sitt beteende.

Av 5 kap. 6–8, 11–16, 21 a–24 §§ och 29 kap. 10 § skollagen framgår vilka förutsättningar som ska vara uppfyllda vid beslut om disciplinära och andra särskilda åtgärder.

Av 6 kap. 7 § skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.

Av 6 kap. 8 § skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Av 29 kap. 13 § skollagen framgår att bestämmelser om skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Av 14 kap. 1 § socialtjänstlagen framgår bland annat att myndigheter vars verksamhet berör barn och unga eller yrkesverksamma inom enskild verksamhet som fullgör uppgifter som berör barn och unga är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa.

Av 2 § förordningen (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling framgår att en plan mot kränkande behandling enligt 6 kap. 8 § skollagen ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av eleverna vid den verksamhet som planen gäller för. Utformningen och omfattningen av elevernas deltagande ska anpassas efter deras ålder och mognad.

Av läroplanen för grundskolan, Lgr 22, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, framgår bland annat att elever ska ges inflytande över utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Informationen och formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad.

Skolinspektionens bedömning

Det har i utredningen framkommit att det finns en ordningsregel som, om den skulle tillämpas, kan strida mot annan lagstiftning. Av intervjuer framgår dock att ordningsregeln inte tillämpas i praktiken. Rektorn har vidare uppgett att ordningsregeln kommer att omformuleras och att ändringen kommer ha införts i ordningsreglerna inför nästa läsår. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen att det inte är visat att verksamheten vid Johannesskolan brustit vad gäller arbetet med ordningsregler.

Av de redovisade omständigheterna i övrigt framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav vad gäller det förebyggande och åtgärdande arbetet för trygghet och studiero. Ärendet ska därför avslutas även i denna del.

Av intervjuer med elever framgår dock att elever upplever att studieron är mindre god vid vissa tillfällen, vilket även bekräftas av vad lärare och skolläda uppgett i intervju. Elever i högstadiet uppger att brister i studieron på vissa lektioner medför att lärare inte hinner gå igenom alla moment eller att lektioner avslutas i förtid. Med anledning av dessa uppgifter vill Skolinspektionen framhålla vikten av att huvudmannen säkerställer att alla elever får en god studiero och att eleverna får den undervisningstid de har rätt till.

Beslutet har fattats av utredare Anna Thuröe. Utredare Hillevi Brandt har varit föredragande i ärendet.

I ärendets handläggning har även utredare Charlotta Nord medverkat.

X Anna Thuröe

Anna Thuröe

Beslutsfattare

Signerat av: Anna Thuröe

X Hillevi Brandt

Hillevi Brandt

Föredragande

Signerat av: Hillevi Brandt